

LiTPRO ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

У статті розглядається роль LitPro у системі інформаційного забезпечення викладачів та студентів університету.

Ключові слова: LitPro, інформаційне забезпечення, книга забезпечення.

Наукова бібліотека є одним з важливих структурних підрозділів вищого закладу освіти. Вона забезпечує студентів науковою, навчальною і методичною літературою, надає можливість вільно користуватися джерелами інформації та ефективно використовувати накопичений десятиліттями документальний потенціал. Поряд з традиційними функціями, такими, як кумулятивна, просвітницька, виховна, освітня, комунікативна, книгозбірня виконує нові, активно використовує інноваційні форми обслуговування, впливається в систему соціальних комунікацій. В умовах стрімкого розвитку інформаційних продуктів бібліотеки не можуть обмежуватися функцією пасивних зберігачів. Їх першочерговим завданням є наповнення інформаційного середовища, що базується на багаторічному відборі якісної інформаційної продукції з використанням новітніх інформаційних технологій.

Невід'ємною складовою інформаційної діяльності бібліотеки є бібліографічне обслуговування, яке впродовж останніх років зазнало чимало змін. Це пов'язано з автоматизацією процесів обробки літератури та обслуговування користувачів, сучасним підходом до комплектування фондів, впровадженням інноваційних інформаційних технологій у роботу, удосконаленням професійної майстерності бібліотекарів. Питанням модернізації інформаційної роботи присвятили роботи О. Бичко, Н. Коржик, С. Мартинюк, Т. Пархомчук, Г. Швецова-Водка та інші дослідники [1; 2].

Актуальність теми зумовлена формуванням нової парадигми діяльності бібліотек вищих закладів освіти, що полягає в їх переході від документальної до інформаційної форми розвитку.

Метою статті є детальний опис нового сервісу, що пропонує Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія» своїм користувачам, який надасть змогу університету підвищити якість інформаційного забезпечення навчального процесу, автоматизувати формування та поширення списків рекомендованої літератури, а студентам – користуватися базовими підручниками в режимі он-лайн.

Об'єкт – система інформаційного забезпечення.

Предметом дослідження є інформаційна система забезпечення літератури навчального та наукового процесу LitPro.

Під поняттям «інформаційне забезпечення» розуміємо надання інформації, віднайдені в процесі роботи над задоволенням інформаційних потреб користувача і запропоновані у вигляді інформаційного продукту в зручному для нього вигляді [4].

У результаті аналізу процесів інформаційного забезпечення освіти ми виокремили найдоцільніші напрямки діяльності бібліотек, що стосуються цього питання:

- комплексне інформаційне забезпечення найбільш повною і достовірною інформацією відповідно до тих завдань та напрямів роботи, що постали перед галуззю;
- формування розгалуженого довідково-бібліографічного апарату та систем пошуку інформації;
- вивчення інформаційних потреб галузі та релевантних для них інформаційно-документальних потоків;
- організація консультаційних послуг з питань пошуку інформації та її отримання;
- виховання інформаційної культури споживача [4].

Довідково-інформаційна діяльність є традиційним видом роботи бібліотеки. Поряд з цим, сферою, що динамічно розвивається та спрямована на безпосереднє забезпечення конкретних та потенційних потреб читачів, широко використовують електронних ресурсів для підвищення якості обслуговування користувачів [1].

Цьому сприяє активне формування фондів електронних ресурсів, зокрема, використання електронних каталогів, що дозволяє здійснювати швидкий пошук за будь-яким елементом опису документа чи кількома з них, а також виконувати складні читацькі запити. Ефективність використання сукупного інформаційного потенціалу бібліотеки залежить, перш за все від професійної та якісної структурної організації, систематизації та індексування бібліографічних ресурсів.

Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія» постійно інтегрує новітні технології в роботу, ставить на перше місце відвідувача і його запит. Для удосконалення процесу довідково-інформаційного обслуговування в ній, окрім електронного каталогу, створили та активно використовують інформаційну систему забезпечення літературою навчального та наукового процесу LitPro. Доступ до системи є вільним, окрім можливості ознайомлення з повнотекстовими ресурсами, як з локальної мережі університету, так і з мережі Internet за адресою: <http://litpro.ua.edu.ua/>. Сайт розроблений на основі технології ASP.NET MVC, а гортання книг організовано на основі технології Flash.

Спочатку система повинна була виконувати лише довідково-інформаційну функцію та спрощувати процес інформування користувачів про внутрішні фонди книгозбірні. Наразі вона зазнала суттєвих та важливих змін. Вони пов'язані з тим, що значна кількість студентів вважає, що книги в електронному вигляді мають переваги в порівнянні з друкованими аналогами, оскільки є компактнішими та оперативнішими для отримання та поширення інформації. Система надає студентам можливість здобути інформацію про наявність літератури з певного предмету в читальній залі і на абонементі, а також її кількість. Окремо виділяється база та рекомендована література. Внутрішні користувачі можуть переглядати базові книги, а невдовзі й рекомендовані, у режимі он-лайн, додавати їх у закладки, здійснювати пошук. Для цього потрібно авторизуватися через Google сервіси, використовуючи корпоративну скриньку НаУОА. Книги розміщені за класифікаційною системою УДК. Поряд з цим є окреме поле для пошуку книги або ж можна безпосередньо ознайомитися з джерелом у розділі «Навчальні курси». Дані про фахові періодичні видання та роки їх надходжень також можна отримати з системи.

LitPro є корисною та актуальною, оскільки функціонує завдяки активній співпраці викладачів, методистів кафедр та бібліотекарів. Для кожного методиста кафедри чи відповідальної за роботу з бібліотекою особи (за бажанням колективу кафедри) створюється обліковий запис. Цьому працівнику викладачі подають інформацію про навчальні курси та базу в і рекомендовану літера-

туру до кожного з них. Він вносить ці дані за розробленим зразком у систему, а також, кількість студентів, які вивчають предмет та курс.

Питання книгозабезпеченості навчальних дисциплін є важливим для Національного університету «Острозька академія». В університеті відкриваються нові факультети, спеціальності, впроваджуються нові навчальні дисципліни, а це вимагає оперативної і копійної роботи працівників бібліотеки та викладачів, потребує постійного вдосконалення. Оскільки система дає можливість бачити забезпеченість предмету підручниками, то можна відразу ж замовити необхідну літературу, оцифрувати документ на паперовому носії чи придбати електронний.

Книгозабезпеченість трактується, як визначення числа примірників книг, відібраних за різними критеріями: або в розрахунку на одного студента, або за напрямками та спеціальностями, або за циклами дисциплін, або за конкретними дисциплінами, або за видами та формами навчання, тобто це досить різноманітне поняття [2].

За основний показник книгозабезпеченості беруть кількість примірників книг конкретної дисципліни, розділеної на число студентів, що її вивчають. Відповідно до п. 2.2.2 Наказу Міністерства освіти і науки України № 1377 від 29.11.2011 року, забезпечення навчальною літературою вважається 100% за наявності одного підручника (посібника) за списком літератури, рекомендованим робочою програмою дисципліни, на трьох студентів [3]. Якщо більше, то вона визначається співвідношенням $(3/x) \cdot 100\%$, де x – кількість студентів, що припадає на один примірник навчальної літератури. Коefіцієнт книгозабезпеченості відображає ступінь забезпечення книгою студента, для якого вона призначена.

Інформація про кількісний та якісний склад фондів бібліотеки є і в електронному каталозі, який можна переглянути за адресою: <http://db.library.ua.edu.ua/>, та у картковому еквіваленті. Однак у Науковій бібліотеці Національного університету «Острозька академія» працюють над тим, щоб студентам та професорсько-викладацькому складу було зручно користуватися її послугами, ефективно використовуючи час та отримуючи релевантну інформацію.

Оскільки одним із стратегічних напрямків реформування вищої освіти є значне збільшення обсягу самостійної роботи студентів [5, с.21], система дає можливість ознайомитися з наявною рекомендованою літературою з навчальної дисципліни та заощадити час на пошуку інформації про неї у каталогах, прочитати книгу в он-лайн режимі, що особливо важливо для студентів заочної форми навчання.

Система LitPro має функцію автоматичного генерування звітів. Один з них інформує про основну навчальну літературу, що є в Науковій бібліотеці за певним напрямом підготовки. Форма іншого розроблена на основі Наказу Міністерства освіти і науки України № 1021 від 17 вересня 2012 року «Про затвердження примірних зразків документів, що додаються до заяв, для проведення ліцензування освітніх послуг у сфері дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти». Звіт надає відомості про кількісні показники інформаційного забезпечення бібліотеки та обсяг її фондів (таблиця 1).

Таблиця 1

Забезпечення підручниками та навчально-методичними посібниками кафедри

Назва дисциплін за навчальним планом	Автор	Назва підручника (навчального посібника)	Видавництво, рік, мова	Кількість примірників у читальній залі	Кількість примірників на абонементі	Загальна кількість

Звіт з переліком фахових періодичних видань з напрямку підготовки (спеціальності), що ліцензується, а також у відповідній галузі знань, які є в бібліотеці вищого навчального закладу та у читальних залах, також генерується за формою згідно з зазначеним наказом.

Таблиця 2

Перелік фахових періодичних видань

№	Найменування фахового періодичного видання	Роки надходження

Облік бібліотечного фонду за навчальними дисциплінами допомагає бібліотеці аналізувати процес комплектування, а для університету ці дані необхідні під час акредитації кафедр та факультетів. Використання системи LitPro дозволяє швидко надати будь-яку інформацію з цього питання. За її допомогою можна оперативним чином вирішити проблеми з першочерговим комплектуванням фонду бібліотеки літературою, якої не вистачає, як у друкованому вигляді, так і у електронному.

Отже, система LitPro дає змогу вчасно отримувати інформацію від викладачів про нові навчальні дисципліни та оперативним чином поновлювати дані про літературу; актуалізувати не лише список підручників та посібників до дисципліни, а й електронні документи; підвищити рівень забезпечення книгами дисципліни та/чи кафедри університету; зробити більш ефективним бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів.

Саме від чіткої та якісної структури інформаційного простору бібліотеки залежить створення необхідного набору інструментів, використання якого дозволить забезпечити кожному студенту та науковцю ВНЗ зручний та швидкий доступ до інформації про бібліотечний фонд, а бібліотекарям – реалізувати нові форми роботи з користувачами.

Список використаних джерел:

1. Бичко О.М. Шляхи використання електронних ресурсів у довідково-бібліографічному обслуговуванні НБ ХНУ [Електронний ресурс] / О.М. Бичко. – Режим доступу: http://lib.khnu.km.ua/about_library/naukova_robota/2010/bych_shl.htm.
2. Мартинюк С.Б. Автоматизована база даних навчальних дисциплін НБ ХНУ – основа інформаційного забезпечення навчального процесу ВНЗ (з досвіду роботи НБ ХНУ) [Електронний ресурс] / С.Б. Мартинюк. – Режим доступу: http://lib.khnu.km.ua/about_library/naukova_robota/2011/mar_avt.htm.
3. Наказ МОН України «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.12.2003 № 847» від 29.11.2011 № 1377 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1448-11>. – Назва з екрану.
4. Ониксимова Л.Т. Информационное обеспечение процессов образования библиотекой Украинской академии банковского дела в условиях становления информационного общества [Электронный ресурс] / Л.Т. Ониксимова. – Режим доступа: <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2003/trud/tom3/postl/Doc21.HTML>.
5. Пасмор Н.П. Бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів / Н.П. Пасмор. – К. : Кондор, 2010. – 116 с.

In the article the author examined the role of Litpro in the system of the information support of faculty members and students in University.

Key words: *LitPro, information support, book-providing.*

Отримано: 10.02.2015